

ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ЛЮБОВІ В БАЧЕННІ Е.ФРОММА

Любов – очікувані, трепетні, тривожні, болісні і радісні, травматичні і рятівні, але, однозначно, екзистенційно та психологічно потрібний стан, явище, в яких формується та існує особистість. Це слово, яке промовляється досить часто, належить до активного словника людства, але це явище, над яким замислюються значно рідше. Більшість з людей погоджуються, що любов - це важливо. Багатьом її бракує. Багато хто її активно шукає. Але практично ніхто не навчається любити.

Питання бачення та сутності кохання було розглянуто Еріхом Фроммом в його праці «Мистецтво любити» (1956), яка згодом стала однією з найпопулярніших його книг.

Еріх Фромм з самої передмови попереджає нас, що ані любов, ані його книга не передбачають інструкцій чисто технічного характеру. «Любовь - не сентиментальне почуття, яке може випробувати кожний, - пише Е. Фромм. Здатність переживати кохання тісно пов'язана з рівнем розвитку особи, її зрілістю. Для того, щоб кохати, потрібна дійсна людяність, дисципліна, відвага і віра. Еріх Фромм як дослідник культури і суспільства відзначає, що в деяких культурах людині цього важко досягти. Але, що характерно для нього, відзначає, що складнощі не повинні нас зупиняти. Складнощі потрібно прагнути зрозуміти, а в результаті глибокого розуміння знайти умови їх подолання [1; 3].

Отже, першочерговий принцип книги «Мистецтво любити» полягає в тому, що кохання не є чимось досяжним, приємним і випадковим, кохання, як будь-яке мистецтво, вимагає зусиль і знань. У той же час в сучасній культурі Е. Фромм бачить прямо протилежне ставлення до кохання: люди прагнуть викликати його до себе, а не кохати самим. Е. Фромм відзначає, що «для більшості людей нашої культури вміння збуджувати любов – це по суті, поєднання симпатії і сексуальної привабливості». Таким чином, кохання з проблеми здатності перетворюється на проблему об'єкту, первинним виявляється знаходження гідного об'єкту, а не власна здатність кохати [3].

Еріх Фромм прагне провести аналіз причин, що призвели до такого плачевного ставлення до кохання в сучасному суспільстві. Він відзначає, що для сучасного суспільства найбільш характерні ідеї необмеженого вжитку й взаємовигідного обміну, що накладає свій ваговитий відбиток і на уявлення про стосунки між людьми. Цінність об'єкту кохання визначається за його соціальною привабливістю подібно до того, як упаковка вказує на значущість товару [3].

Як же все-таки можливо опанувати мистецтво любити? Еріх Фромм виділяє в цьому мистецтві, як і в будь-якому іншому, три складові: теорію,

практику та зосередження на самому мистецтві як на чомусь найбільш коштовному. Щоб опанувати мистецтво, воно повинне стати найважливішою цінністю, і тут розкривається проблема кохання для сучасної людини, для якої велику цінність частіше за все представляє зовсім не любов, а успіх, престиж, гроші, влада. Кохання, що не приносить ні грошей, ні якої-небудь відчутної користі, виявляється негідною для докладання зусиль сучасної людини.

Еріх Фромм наполягає на тому, що любов не вичерпується ставленням до певної людини, а є здатністю, установкою характеру, яка програмує ставлення до світу взагалі. Проте, він виділяє декілька типів любові залежно від того, на кого вона спрямована: братська любов, материнська любов, еротична любов, любов до себе та любов до Бога.

Братська любов є фундаментальним різновидом любові, що передбачає турботу, відповідальність, пошану й знання іншої людини. Братська любов включає також співчуття до слабких, немічних і до нерідних.

Материнська любов - це безумовне затвердження життя дитини, що дає їй глибинне знання про цінність і радість життя.

Еротична любов відрізняється від двох попередніх різновидів тим, що передбачає єдність з єдиною людиною. Вона не адресована кожному. Еротична любов виняткова, а не всезагальна.

Любов до себе, всупереч поширеній хибній думці, не є протилежністю і не виключає любові до інших, що відображається ще в біблійському «полюби ближнього як самого себе». Ще одна помилка пов'язана з ототожненням любові до себе і егоїзму. По суті, егоїзм є прямою протилежністю любові до себе - напруженим, ненажерливим і, в результаті, безуспішним зусиллям отримувати задоволення.

Любов до Бога є релігійною формою любові, в основі якої лежить все та ж потреба здолати самоту та досягти єдності. На думку Еріха Фромма, у всіх релігіях Бог означає вище благо, тому розуміння Бога тісно пов'язане з тим, як чоловік розуміє вище благо. Таким чином, початковим знову виявляється аналіз характеру людини. Природа любові до Бога відповідає природі любові до людини, і, згідно з філософією Е. Фромма, багато в чому визначається структурою суспільства, в якому живе людина.

Еріх Фромм відзначає, що зосередження для сучасної західної людини також є чимось, чого складно досягти, адже зосередження означає здатність залишатися наодинці з собою, а це для багатьох пов'язано з дуже великим занепокоєнням і тривогою, проте саме «здатність залишатися наодинці з собою є умовою здатності любити» [3].

Еріх Фромм звертає увагу на те, що для здатності любити важливою умовою є подолання власного егоїзму та нарцисизму, що вимагає розвитку здатності сприймати й миритися з навколишнім. Причому ці якості потрібно прагнути виражати в будь-якій ситуації і стосовно до будь-якої людини, а не лише до коханих.

Ще одна важлива якість, яку Еріх Фромм бачить умовою здатності любити, - це віра. Звільнення від егоїзму і психічний розвиток, на думку Еріха Фромма, неможливі без віри, що вкорінюється в нашій «творчій інтелектуальній та емоційній діяльності». У свою чергу, віра в можливість іншої людини стає важливою умовою її розвитку. Віра передбачає і відвагу, оскільки те, у що ми по-справжньому віримо і що є для нас цінним, вимагає наших активних зусиль, нонконформістської позиції, а іноді пов'язано з ризиком і жертвами [2].

Література

1. Учение Эриха Фромма об обществе [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://noogen.2084.ru/Heroes/fromm.htm>.
2. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук – голова редколегії. – К. : Абрис, 2002. – 692 с.
3. Фромм Эрих. Искусство любить / Эрих Фромм – Перевод Эльвира Спирина. - АСТ Москва, 2009. – 244 с.

УДК 159.922.8(043.2)

МАРЦЕНЮК М. О., МУЧИЧКА К. В.,
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ В ФОРМАТІ «СПІД ДЕЙТИНГУ»

Дошлюбний період – дуже приємний час, багатий на позитивні та емоційно насичені враження, який має велику психологічну значимість для благополуччя майбутнього подружжя. Основними психологічними завданнями цього періоду є формування реалістичного бачення партнера і прийняття його з усіма перевагами та недоліками, накопичення спільних переживань та вражень, пізнання одне одного, перевірка прийнятого рішення одружитися [1].

Дошлюбні відносини чоловіка і жінки займають одне з перших місць в дослідженні соціального життя людей. Вивчення проблем шлюбу та сім'ї - найбільш розвинена галузь психологічного та соціологічного знання.

Результати багатьох досліджень показують, що сукупність дошлюбних факторів, що спонукали молодих людей укласти сімейний союз, істотно впливає на успішність адаптації подружжя в перші роки спільного життя, на міцність шлюбу або ймовірність розлучення. До таких дошлюбних факторів можна віднести, наприклад: місце і ситуацію знайомства; тривалість періоду залицяння; соціально-демографічні характеристики, що одружуються; вік майбутньої пари; батьківське ставлення до шлюбу своїх дітей, тощо [2; 3; 4].

Головним завданням дошлюбних стосунків, на думку І.А. Шахової, є потреба в шлюбі і шлюбному партнері. Крім того, молодь несвідомо перевіряє свої сексуальні сценарії. Однак найбільш значимим фактором дошлюбних стосунків стає рольова сумісність, схожість взаємних ціннісних уявлень про поза сімейні і сімейні ролі чоловіків і жінок. Досягнення рольової сумісності -

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>